

Patterns, Effects and Coping with Cyber Bullying among Students of a College in the Southern Part of Thailand¹

Tanyakorn Tudkuea²
Malee Sabaiying³

Received: April 6, 2017

Accepted: July 19, 2017

Abstract

The purpose of this qualitative study was to explore the patterns, effects and coping with cyber bullying among students of a college in the southern part of Thailand. Key informants were 21 college students aged between 19 to 25 years, in the Southern part of Thailand who had experienced cyber bullying. Data were collected through group interviews and in-depth interviews. Findings indicated that the patterns of cyber bullying consisted of gossiping, reviling with vulgar words, defamation, intimidation and sexual harassment. As a result, victims got furious, angry, frustrated, stressed, anxious and embarrassed. This indirectly affected the victims' mental as well as physical health leading to depression that resulted in their inability to socialize and even feeling suicidal. Most of the students coped with cyber bullying using negotiation, immediate response, stopping interaction, patience by not interacting, being passive, deleting or blocking and screening friends, and consulting close friends. The management methods that students did not use were consulting their parents or guardians, and taking legal actions because they believed that the problem could not be solved by law.

Keyword: victims of cyber bullying, coping with cyber bullying

¹ This research is part of the course Practicum in Advanced Social Science Research. Supported by Office of the Higher Education Commission's Project on Personnel Development for Higher Education Institutions in the Southern Border Provinces

² Student, Doctor of Philosophy in Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, E-mail: tam_tanyakorn@yahoo.com

³ Assistant Professor at Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus

รูปแบบ ผลกระทบ และวิธีการจัดการเมื่อถูกรังแกบนโลกโซเชียล ของนักศึกษาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย¹

ธัญญากร ตุดเกื้อ²

มาลี สบายยิ่ง³

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ ผลกระทบ และวิธีการจัดการเมื่อถูกรังแกบนโลกโซเชียลของนักศึกษาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย โดยใช้ระบบระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย มีอายุระหว่าง 19-25 ปี ที่เคยมีประสบการณ์การถูกรังแกบนโลกโซเชียล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น จำนวน 21 คน ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการถูกรังแกบนโลกโซเชียล ประกอบด้วย การถูกนินทา ด่าทอ ด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย ถูกหมิ่นประมาท ถูกข่มขู่ และการถูกคุกคามทางเพศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้นักศึกษารู้สึกโมโห โกรธ รู้สึกคับข้องใจ รู้สึกเครียด วิตกกังวล และรู้สึกอับอาย ทั้งนี้ยังส่งผลกระทบต่อทางอ้อมทำให้สุขภาพจิตเสื่อมเสีย ร่างกายอ่อนแอ และเกิดภาวะซึมเศร้า จนไม่สามารถเข้าร่วมสังคมกับบุคคลอื่นได้ และมีสภาวะคิดอยากฆ่าตัวตาย ทั้งนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการเมื่อถูกรังแกบนโลกโซเชียล คือ การเจรจาต่อรอง การโต้ตอบกลับทันที การหยุดการโต้ตอบ การอดทนไม่ได้ตอบ และทำตัวเฉยๆ การหลบหรือบล็อก การกลั่นกรองเพื่อน และการปรึกษาเพื่อนสนิท ทั้งนี้วิธีการจัดการที่นักศึกษาไม่เลือกใช้ คือ การปรึกษาพ่อแม่ ผู้ปกครอง และการดำเนินคดีตามกฎหมาย ทั้งนี้เชื่อว่าไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

คำสำคัญ: การถูกรังแกบนโลกโซเชียล ผลกระทบ วิธีการจัดการ

¹ งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งในรายวิชาปฏิบัติการวิจัยทางสังคมศาสตร์ชั้นสูง ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โครงการพัฒนาอาจารย์ และบุคลากรสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในเขตพัฒนาเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

² นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ อีเมล: tam_tanyakorn@yahoo.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ที่มาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

สังคมในยุคปัจจุบันเป็นสังคมที่เทคโนโลยีการสื่อสารมีความสะดวกและเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งการใช้งานอินเทอร์เน็ตกลายเป็นเรื่องธรรมดาของทุกกลุ่มคนในสังคม (Safaria et al., 2016: 40-48; จิราพร เพชรดำ และ ไพบุลย์ กลสิกร, 2554: 1-2) ทั้งนี้กลุ่มบุคคลที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15-34 ปี จะมีพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุดในประเทศไทย โดยมีการใช้งานผ่านอุปกรณ์ที่มีความหลากหลายทั้งโทรศัพท์มือถือ โดยเฉลี่ย 5.7 ชั่วโมงต่อวัน รองลงมาเป็นการใช้งานผ่านคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ Laptop ต่างๆ โดยพฤติกรรมการใช้งานที่พบสูงสุดเป็นการใช้งานเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ ประเภท Facebook (ร้อยละ 92.1) Line (ร้อยละ 85.1) Google+ (ร้อยละ 67.0) Instagram (ร้อยละ 43.9) Twitter (ร้อยละ 21.0) และสื่อสังคมออนไลน์อื่นๆ (ร้อยละ 2.8) (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2558)

พฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์จึงกลายเป็นรูปแบบความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมยุคปัจจุบันที่ใช้ช่องทางในการสื่อสาร อุปกรณ์เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ส่งผลกระทบต่อความรุนแรงมากกว่าการรังแกรูปแบบดั้งเดิมทั้งทางด้านจิตใจ การปฏิสัมพันธ์ทางด้านสังคม รวมถึงโยนโยนไปสู่การทำร้ายร่างกาย และการฆ่าตัวตาย ซึ่งถือได้ว่ามีผลกระทบที่เกิดขึ้นมีระดับของความรุนแรงมากกว่าการรังแกแบบดั้งเดิม ทั้งนี้พฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและสามารถแผ่ขยายไปในวงกว้างอย่างรวดเร็วไปทั่วทุกมุมโลกสามารถรับรู้ได้ในเวลาเดียวกันนั้นทันที (วัชรินทร์ จามจุรี, 2550: 16-18; วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และคณะ, 2554: 8-12; ธันยากร ตุดแก้ว, 2557: 1-3; Safaria et al., 2016: 40-48; Tudkuea & Laeheem, 2014: 75) ทั้งนี้ การรังแกบนโลกไซเบอร์สามารถส่งผลกระทบต่อปัญหาความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ทั้งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อและผู้ที่มีพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งยังคงมีแนวโน้มที่เยาวชนจะเห็นพฤติกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องปกติธรรมดา และมีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและรุนแรงมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ความสอดคล้องกับ พรรณพิมล วิบุลากร (2556) กล่าวว่า พฤติกรรมความรุนแรงหรือการรังแกกันบนโลกไซเบอร์ อาทิ การโพสต์หรือการแชร์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความอับอายแก่ผู้อื่นมีเพิ่มมากขึ้นจากสถิติที่มีเด็กและครอบครัวเข้ามาขอรับคำปรึกษากับสถาบันจิตเวช ในสังกัดกรมสุขภาพจิตด้วยเรื่องดังกล่าวสูงมากขึ้น และยังมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่ง Tudkuea & Laeheem (2014: 74-79) ได้แบ่งพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ออกเป็น 5 ประเภท อันประกอบไปด้วย 1) การนินทาหรือด่าทอผู้อื่น 2) การหมิ่นประมาทผู้อื่น 3) การแอบอ้างชื่อผู้อื่น 4) การนำความลับที่เป็นข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลของผู้อื่นไปเปิดเผย และ 5) การลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม (Willard, 2006: 54-56; Hines, 2011: 7-8; ฤทัยชนนี สิทธิชัย และธันยากร ตุดแก้ว, 2558: 46) ทั้งนี้ จากผลวิจัยของ อนุรักษ์ศักดิ์ สามาะ และคณะ (2556: 351) ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งเป็นการรังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชนในเขตภาคกลางของประเทศไทยซึ่งเป็นลักษณะของการคุกคามทางเพศออนไลน์ ที่ซึ่งประกอบไปด้วยการพูดจาคุกคามทางเพศผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ รวมไปถึงการบีบบังคับให้มีการแสดงกิจกรรมทางเพศผ่านกล้องหรือเว็บแคม และการส่งรูปภาพ วิดีโอที่เป็นลักษณะของการแสดงพฤติกรรมอนาจารซึ่งผู้รับไม่เป็นที่ต้องการซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งในระดับบุคคลและความสัมพันธ์ทางสังคมของเยาวชน (ปัญญาสมาพันธ์เพื่อการวิจัยความเห็นสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2552: 14-18; 2554: 11-12)

ทั้งนี้จากผลการวิจัยทั้งในและต่างประเทศต่างพบว่าพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์พบมากที่สุดในกลุ่มเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงทางด้านอารมณ์และจิตใจ รวมไปถึงทางด้านสุขภาพ อีกทั้งเป็นต้นกำเนิดของสภาวะเครียด วิตกกังวล ส่งผลไปสู่การจัดการฆ่าตัวตายตามมา และหากมองไปถึงทางด้านสังคมของเหยื่อผู้ที่ถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ส่งผลให้เกิดความเสียหายเกียรติ สร้างความอับอาย เก็บตัวอยู่คนเดียว เกิดอาการแยกตัวออกจากสังคมไม่ยอมพบเจอหรือพูดคุยใครและเป็นเหตุผลให้เกิดการทำร้ายตัวเองในที่สุด เพราะเกิดจากความเครียดที่รุนแรงตามมามากมาย (ณัฐรัชต์ สามาะ และคณะ, 2556: 351; ฤทัยชนนี สิทธิชัย และธัญญากร ตุดเกื้อ, 2558: 46-47)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุคแห่งการสื่อสารที่เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตซึ่งเกิดเป็นช่องทางหนึ่งในการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อแสดงพฤติกรรมรังแกกันบนโลกไซเบอร์ ทั้งนี้ พฤติกรรมดังกล่าวได้ส่งผลกระทบทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และรวมไปถึงด้านสัมพันธภาพทางด้านสังคมที่ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว สังคมตามมา หากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างทันท่วงทีอาจเกิดผลเสียและยากที่จะแก้ไขปัญหานั้นให้หมดไปได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบ ผลกระทบ และวิธีการจัดการเมื่อถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ของนักศึกษาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย ทั้งนี้ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม รวมไปถึง ครู อาจารย์ และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการเฝ้าระวังพฤติกรรมของเยาวชน นักเรียน นักศึกษา รวมไปถึงสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในระบับนโยบายเพื่อสร้างความเข้าใจถึงสภาพปัญหาตามกรอบบริบทของพื้นที่ที่ศึกษา และยังเป็นแนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบ ผลกระทบ และวิธีการจัดการเมื่อถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ของนักศึกษาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดทฤษฎีการรู้คิดของ Lazarus – Schachter ในการอธิบายกระบวนการคิดทำให้เกิดการปรับตัวมากที่สุด เนื่องจากประสบการณ์ที่ได้รับจะส่งผลให้เกิดอารมณ์ก็ต่อเมื่อมีสิ่งเร้าที่ซึ่งได้รับการประเมินว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับคนคนหนึ่ง ทั้งนี้เชื่อว่าประสบการณ์ทางด้านอารมณ์จะไม่สามารถเข้าใจจากสิ่งที่เกิดขึ้นในสมองได้แต่จะเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่ได้รับการประเมินออกมาจากภายใน ซึ่งช่วยในการทำความเข้าใจความเครียดของบุคคลกับการแก้ปัญหาจากความเครียดที่เกิดจากประสบการณ์แบบรู้ตัวและทำให้เกิดอารมณ์ที่บุคคลรู้สึกตามมา อีกทั้งเชื่ออีกว่าอารมณ์เป็นพื้นฐานของการเกิดพฤติกรรมต่างๆ ตามมาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และความสัมพันธ์ทางสังคม (จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ, 2554: 273-276)

ทั้งนี้พฤติกรรมที่เผชิญกับความเครียดของบุคคลมีความซับซ้อนและอยู่ในระบบความคิดที่ต่อเนื่องอันนำไปสู่ความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เป็นเสมือนสิ่งเร้าให้เกิดความเครียด รวมถึงการแสดงออกและปรับตัวต่อความเครียดที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ทฤษฎีการเผชิญความเครียดของ Scott, Obert, & Dropkin (1982) ได้กล่าวถึง

กระบวนการเผชิญความเครียดอันประกอบด้วย กระบวนการที่เป็นผลกระทบของสิ่งกระตุ้นความเครียด เป็นตัวการตอบสนอง อีกทั้งยังผลกระทบการตอบสนองนั้นผ่านการรับรู้สถานการณ์ที่คุกคาม กลายเป็นพฤติกรรมเผชิญความเครียดและเกิดเป็นการปรับตัวของบุคคล

จากที่กล่าวมาข้างต้นทฤษฎีการรู้คิดที่เชื่อว่าสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ของนักศึกษาจะเป็นสิ่งเร้าให้เกิดการรู้คิดเปลี่ยนแปลงเป็นอารมณ์ ความรู้สึก และเกิดเป็นพฤติกรรมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความสัมพันธ์ทางสังคมของนักศึกษา ทั้งนี้กระบวนการจัดการสามารถอธิบายได้โดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเผชิญความเครียดที่ซึ่งเป็นผลจากการถูกคุกคามบนโลกไซเบอร์ อันเป็นสิ่งกระตุ้นความเครียดของนักศึกษาในชั้นแรก โดยผ่านกระบวนการการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่คุกคามภายในตัวของนักศึกษาและเกิดซึ่งการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมทางร่างกาย วาจา จิตใจ และการแสดงออกทางด้านความสัมพันธ์ของบุคคล โดยพฤติกรรมต่างๆ ที่มีเป้าหมายเพื่อจัดการกับปัญหาที่เข้ามาคุกคามหรือลดความรู้สึกที่ไม่พึงประสงค์ผ่านกระบวนการภายในจะดำเนินการประเมินสถานการณ์ความเครียดซ้ำอีกครั้ง ทั้งนี้หากไม่บรรลุซึ่งเป้าหมายจะเข้าสู่กระบวนการปรับตัวอย่างสมบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระบบระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาวិทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งมีอายุระหว่าง 19-25 ปี ที่เคยมีประสบการณ์การถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยประเมินจากเหตุการณ์ที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเครียด อับอาย โกรธ โมโห คับข้องใจ อีกอึดใจ เจ็บปวดใจ หวาดกลัว วิดกกังวล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 3-5 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน และผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จำนวน 9 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 21 คน โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคบอกต่อ (Snowball technique) กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยไปสัมภาษณ์คนใดผู้วิจัยจะสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลคนนั้นว่าควรจะสัมภาษณ์ใครต่อไปโดยที่ถือว่าเป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการได้ดี ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดหลักจริยธรรมในการศึกษาวิจัยโดยได้รับการยินยอมและให้ข้อมูลโดยสมัครใจจากผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของงานวิจัยอย่างชัดเจนก่อนสัมภาษณ์และให้สิทธิในการไม่ตอบคำถามหากไม่พร้อมหรือไม่อยากตอบทุกเวลาขณะสัมภาษณ์ รวมถึงผู้วิจัยได้รักษาความลับของข้อมูลและความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลอย่างเคร่งครัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยเป็นการจำแนกประเด็น (Classification) และจัดหมวดหมู่ (Grouping) ซึ่งมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1) ดำเนินการถอดเทปคำสัมภาษณ์ 2) พิมพ์คำสัมภาษณ์ลงในแฟ้มข้อมูลเพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้โปรแกรม ATLAS.ti5 ในการวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เพื่อนำมาตีความและสร้างข้อสรุป โดยอธิบายเชิงพรรณนาความและเรียบเรียงให้งานวิจัยเกิดความสมบูรณ์ตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบ ผลกระทบ และวิธีการจัดการเมื่อถูกรังแกบนโลกโซเชียลของ นักศึกษาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทยที่เคยมีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับการถูกรังแกบนโลกโซเชียล โดยค้นพบตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. รูปแบบการถูกรังแกบนโลกโซเชียลของนักศึกษา จากผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ตกเป็นเหยื่อพฤติกรรมมารังแกบนโลกโซเชียลโดยกลุ่มเพื่อนที่รู้จักกันดี และมีส่วนน้อยที่ตกเป็นเหยื่อของบุคคลที่ไม่รู้จัก ทั้งนี้ช่องทางที่เหยื่อถูกรังแกส่วนใหญ่จะเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยม อาทิ Facebook Line และที่พบน้อยคือการโทรศัพท์เพื่อข่มขู่เหยื่อ ทั้งนี้รูปแบบพฤติกรรมที่เหยื่อถูกรังแกบนโลกโซเชียล อันประกอบไป 4 ประการ ดังนี้

1) การตกเป็นเหยื่อของการถูกนินทา ตำหนอ รวมถึงการพูดคุ้ยโต้ตอบด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย

“...ส่วนใหญ่มีเพื่อนมาบอกหนุมว่ามีคนนินทากันหรือกคะ มีอะไรก็ตำกันในกลุ่มนี้แหละคะ ตรงๆ ตรงๆ...” คุณ นามสมมติ สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2560

“...เพื่อนบางคนพูดจาใช้คำพูดหยาบๆ ตำหนอ ล้อแม่ เต็มไปหมด พอเราไม่พูดอะไรเค้าคงคิดว่าเรา ok แต่หนูก็เคยบอกหลายครั้งแล้วว่าหนูไม่ชอบ ก็ยังทำอีก หลังๆ หนูไม่สนใจไม่คุยด้วยแล้วคะ...” กาสะลอง นามสมมติ สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2560

2) การตกเป็นเหยื่อของการถูกหมิ่นประมาท ทั้งในรูปแบบของการโดนตัดต่อภาพ วิดีโอ และมีการแชร์ และส่งต่อบนโลกโซเชียลซึ่งเหยื่อไม่ได้มีการอนุญาตแต่อย่างใด และยังส่งผลกระทบต่อเหยื่อทั้งทางตรงและทางอ้อมอีกด้วย

“...ที่หนูเกลียดที่สุดคือเขานับที่กรูบหนูแล้วส่งมาให้หนู ซึ่งมันเป็นรูปที่หนูเคยลงไว้ใน Facebook แต่หนูกลัวว่าเค้าจะเอาไปทำอะไรบ้าง บางครั้งเค้าตัดต่อรูปหนู เป็นลักษณะต่างๆ มากมายคะ แต่หนูไม่ชอบคือ ตัดต่อรูปหนูให้ไปคู่กับรูปเค้าแล้วส่งมาให้หนูบ่อยๆ บางทีหนูก็กลัวๆ นะคะถ้ามาแบบนี้ เพราะไม่รู้ว่าจะคิดดี คิดร้ายกับเราอย่างไรบ้าง บางทีก็โกรธ บ่นๆ กันไปคะ เพราะเราเองก็ไม่ได้ตกลงปลงใจอะไรกับเค้า หนูรู้ว่าหนูเสียหาย แล้วกังวลว่าเค้าจะส่งรูปแบบนี้ไปให้คนอื่นอีกบ้างมัย แต่หนูก็ไม่เคยเห็นนะคะ แต่หนูจะไปรู้ได้ยังไง ใจว่าเค้าจะไม่ทำ สุดท้ายหนูบอกเค้าตรงๆ ว่าหนูไม่ชอบนะทำแบบนี้ หลังจากนั้นหนูก็บล็อกเค้าไปเลยคะ...” อัญชัญ นามสมมติ สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2560

“...เพื่อนเอารูปสมัยตอนเด็กไปลงบน Facebook ดูเหมือนจะเล็กๆน้อยๆ แต่ว่าบางทีเราเองก็โมโห โกรธ รู้สึกว่าเพื่อนเล่นแรงไปคะ ทำให้รู้สึกอายนะ ไม่กล้าสบตาคนอื่น...” นกยูง นามสมมติ สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2560

“...มีคนแอบเข้าใช้งาน Facebook ของหนู แล้วเหี่ยวมาส่ง link หนึ่งไป แล้วใช้ Facebook หนู ส่งให้คนอื่นไปทั่ว มีแต่คนมาด่าหนูเสียๆ หายๆ หนูเครียดมาก กลัวมาก มีเพื่อนบางคนที่มีหาลัยถึง ชั้นเลิกคบ เลิกคุยไปเลยคะ เคื่ก็พยายามบอกคนใกล้ชิดแต่ไม่มีใครเชื่อว่าจะไม่ใช่หนูเป็นคนทำจริงๆ ทำเอาหนูเครียดนอนไม่หลับไปเป็นเดือนๆ ดีที่มีเพื่อนคอยให้คำปรึกษาคะ ตอนนี้อยู่กั้วๆ อยู่เลยไม่อยากเล่นสื่อสังคมออนไลน์ไปเลยคะ กลัวมาก...” ลีลาวดี นามสมมติ สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2560

3) การตกเป็นเหยื่อของการถูกข่มขู่บนโลกไซเบอร์ โดยจะเป็นลักษณะของการข่มขู่ว่าจะทำร้ายร่างกาย รวมไปถึงการข่มขู่ว่าจะนำความลับของเหยื่อไปเผยแพร่ในรูปแบบของสาธารณะเพื่อให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ที่กระทำ อีกทั้งยังเป็นการแอบถ่ายภาพหน้าจอในส่วนที่คุยกันซึ่งเป็นเรื่องความลับซึ่งจะส่งผลเสียหายทั้งในตัว ของเหยื่อและครอบครัวเพื่อให้เกิดความเดือดร้อนและเกิดความอับอาย

“...เพื่อนโทรมาขู่ว่าจะมาตบ หากนำเรื่องที่คุณคุยกันไปบอกเพื่อนอีกกลุ่ม ซึ่งหนูกลัวและไม่อยากไป โรงเรียนเพราะกลัวว่าจะโดนทำร้าย และกลัวว่ามันจะถ่ายคลิปโดนตบ หนูกลัวว่าจะโดนเหมือนที่ เคื่ลวงกันบน Facebook...” ดาหลา นามสมมติ สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2560

“...เพื่อนขู่ว่าจะหากนำความลับที่คุณคุยกันใน Line ไปบอกคนอื่น หรือหากคนอื่นรู้เรื่องที่เราคุยกัน แสดงว่าหนูเป็นคนบอก มันขู่ว่าจะเอาถึงตาย หนูก็กลัวไปหมด ทำอะไรไม่ถูก ไม่อยากรับรู้อะไรที่เป็นความลับของคนอื่น อยากออกจากสังคมแบบนี้ เพราะรู้สึกเครียดมาก...” กระดังงา นามสมมติ สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2560

4) การตกเป็นเหยื่อของการถูกคุกคามทางเพศ ทั้งการส่งภาพ วิดีโอ รวมถึง Link ที่มีลักษณะโป๊ เปลือย ต่างๆผ่านช่องทางการสนทนา Facebook ส่วนตัวบ่อยครั้ง รวมถึงการโทรผ่าน Facebook Line ของเหยื่อ ทั้งนี้ พบว่าผู้ที่กระทำมีวัตถุประสงค์ทั้งเพื่ออยากโชว์ของลับ และเพื่อชักชวนเหยื่อให้มีความสัมพันธ์ทางเพศผ่าน ช่องทางดังกล่าว โดยรูปแบบการถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ทั้งหมดผู้วิจัยพบว่า อุปกรณ์ที่เป็นช่องทางในการใช้สื่อ สังคมออนไลน์มากที่สุดเป็น การใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือ รองลงมาเป็นคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยอื่นๆ ที่สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าปัจจุบันเหยื่อจะโดนคุกคามทางเพศผ่านเครือข่ายสังคม ออนไลน์ในรูปแบบนี้มากขึ้น และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกวันทั้งที่เจอกับตนเองและบุคคลรอบข้าง มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

“...ผู้หญิงที่เป็นเพื่อนหนูมีแฟน ผู้ชายแสดงนิสัยที่ไม่ดี ฝ่ายผู้หญิงก็บอกเลิก แต่ผู้ชายมันไม่พอใจ ก็ เลยมามีที่แอบเอาโทรศัพท์ของผู้หญิงไปโพสต์ภาพลามก ภาพที่แก้ผ้า เอาไปเป็นรูปภาพหน้าปกบ้าง ใน Facebook ซึ่งผู้หญิงรู้สึกอับอายมาก และรู้สึกเครียดมาก...” จามจรี นามสมมติ สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2560

“...เคยโดนคนอื่นเข้าใช้งาน Facebook แล้วนำความเป็นเราไปแอบอ้าง ปลอมเป็น โดยที่หนูไม่รู้ตัว แล้วเพื่อนคนอื่นก็มาถามหนูว่าทำไมพูดแบบนี้ แบบนั้น หนูเองก็บอกไปว่า เอ้ยเราไม่ได้พูดเลย คนที่แอบอ้างก็ไปด่าคนอื่นเต็มไปหมด หนูโกรธมาก ดีที่หนูเปลี่ยนรหัสทันที ไม่งั้นเดินๆ อยู่ อาจมีคนมาทำร้ายได้ ก็ไอคนที่อ้างมันเอาชื่อเราไปด่าไปพูดไม่ดีกับคนอื่นเต็มไปหมด โดยที่เราไม่รู้ตัวเลยสักนิด อันตรายมากคะ...” ขบา นามสมมติ สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2560

“...มีคนแ้ก้กภาพโป๊ ภาพเปลือยมาให้บ่อย ทั้งๆ ที่เราไม่เคยรู้จักกัน โรคจิต...” ทองกวาว นามสมมติ สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2560

“...หนูโดนบ่อยจะมีการโทรมาด้วยคะ เค้ Video call มาหาหนู แล้วก็โชว์อวัยวะเพศด้วย แล้วเพื่อนหนูก็โดนบ่อยคะ แต่ภาพใน Facebook เค้เป็นภาพผู้หญิง เราก็ไม่ได้ดูให้ดี โดนบ่อยคะ หลอนคะ...” ลำดวน นามสมมติ สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2560

2. ผลกระทบจากการถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ของนักศึกษา ทั้งนี้จากการตกเป็นเหยื่อของผู้ที่มีพฤติกรรมกรังแกบนโลกไซเบอร์กลายเป็นสาเหตุสำคัญทำให้เหยื่อเกิดผลกระทบทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย และสัมพันธภาพทางสังคมของเหยื่อ โดยจากผลการวิจัย พบว่านักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อของพฤติกรรมกรังแกบนโลกไซเบอร์ในทุกรูปแบบ เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจ รวมถึงสัมพันธภาพทางสังคมที่แย่ลง ซึ่งจะส่งผลทางอ้อมทำให้ร่างกายแย่ลงไปด้วย อันประกอบไปด้วย 1) การเกิดความรู้สึกโมโห โกรธโดยเหยื่อที่ถูกกรังแกบนโลกไซเบอร์ในรูปแบบของการตกเป็นเหยื่อของการโพสต์หรือแชร์รูปภาพ วิดีโอ ที่น่ารังเกียจบนโลกไซเบอร์ รวมไปถึงการถูกนิินทา ด่าทอ ด้วยถ้อยคำที่หยาบคายบนโลกไซเบอร์ ส่งผลให้เหยื่อรู้สึกโมโห และโกรธมากที่สุด 2) การเกิดความรู้สึกคับข้องใจ เกิดขึ้นได้เมื่อเหยื่อที่ถูกกรังแกบนโลกไซเบอร์ถูกข่มขู่ว่าจะเปิดเผยเรื่องที่เป็นความลับ และรวมไปถึงการข่มขู่ว่าจะทำร้ายร่างกายผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งส่งผลให้เหยื่อไม่สามารถปฏิบัติตัวอยู่ในสภาวะปกติธรรมดาได้อย่างมีความสุข เพราะด้วยเหตุผลจากความกลัวที่จะเกิดอันตรายทั้งในรูปแบบของออนไลน์รวมไปถึงการเกิดอันตรายทางร่างกายอีกด้วย 3) การเกิดความรู้สึกเครียด วิตกกังวล เนื่องจากเหยื่อที่โดนกรังแกบนโลกไซเบอร์ต่างมีความวิตกกังวลว่าจะเกิดผลเสียต่อตนเองและบุคคลรอบข้าง จึงไม่สามารถขจัดความเครียดต่างๆ ที่เจอบนโลกไซเบอร์ออกไปได้จึงส่งผลให้เกิดความเครียด และวิตกกังวลว่าจะเกิดเรื่องที่จะส่งผลให้เสื่อมเสียเกียรติ รวมไปถึงอาจเป็นเรื่องที่สามารถสร้างความอับอายให้แก่เหยื่อได้ และ 4) การเกิดความรู้สึกอับอาย เนื่องจากเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นระบบออนไลน์ทุกคนทั่วทุกมุมโลกสามารถรับรู้ข้อมูลต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและไม่สามารถแก้ไขข้อมูลที่อยู่ในระบบอินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเองเรื่องที่ถูกกรังแกไม่ว่าจะเป็นการรังแกโดยรูปแบบของการนิินทา ด่าทอ ด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย ต่ำช้า รวมไปถึงการถูกหมิ่นประมาทบนโลกไซเบอร์ การถูกข่มขู่ในรูปแบบต่างๆบนโลกไซเบอร์ และรวมถึงการถูกคุกคามทางเพศบนโลกไซเบอร์ ต่างส่งผลทำให้เหยื่อที่โดนกระทำเกิดความอับอายทั้งสิ้น ดังนั้นผลกระทบที่เกิดขึ้นภายในจิตใจส่งผลทางอ้อมทำให้สุขภาพจิตเสื่อมเสียร่างกายอ่อนแอ จนบางครั้งทำให้ผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อเกือบเป็นบ้า รวมไปถึงอาการเริ่มต้นของการเกิดภาวะซึมเศร้า ไม่

อยากพบเจอหรือพูดคุยกับใคร กลายเป็นบุคคลที่ไม่สามารถเข้าร่วมสังคมกับบุคคลอื่นได้ และอยากฆ่าตัวตายในที่สุด

“...บ่อยครั้งที่หนูก็โดนคนอื่นรังแกนะคะ เพราะหนูก็ไม่ชอบที่เพื่อนหรือคนอื่นมาลงภาพ บางทีบางรูปมันก็ทำให้หนูอายเหมือนกัน กลัวคนอื่นเห็น แต่หนูก็พยายามหารูปคนที่ทำมาทำกลับ แต่เพื่อนก็ยังไม่หยุด...” จำปา นามสมมติ สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2560

“...หนูว่าเราต้องเรียนรู้ให้เยอะเกี่ยวกับโลกโซเชียล เพราะมันสามารถฆ่าคนได้นะคะหนูเชื่ออย่างนั้น เพราะนั่นบางคนทำไม่คิดอะไรส่งผลกระทบต่อมาอย่างที่เราเห็นๆ ในปัจจุบัน ชาวออกมามากมาย...” ดอกแก้ว นามสมมติ สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2560

“...เพื่อนชอบแกล้งหนู ลงรูปตลกๆบ้าง บางทีหนูก็อาย บางทีก็โกรธ ทำให้หนูไม่เป็นตัวของตัวเอง มัวแต่คอยแวงว่าคนรอบข้างมองอยู่ด้วยสายตาแบบไหน เครียดนะค่ะถ้าเคยโดนกับตัวจะรู้ว่ามันร้ายแรงแค่ไหน ใครที่ไม่โดนกับตัวก็คงเฉยๆ เพราะบางทีในสถานการณ์นั้นเราไม่มีใครสักคนที่เข้าใจหรือจะปรึกษาได้ เครียดนะค่ะ มีแต่พวกบ้าๆ ทั้งนั้น...” มะลิ นามสมมติ 18 กุมภาพันธ์ 2560

3. วิธีการจัดการเมื่อนักศึกษาถูกรังแกบนโลกโซเชียล จากรูปแบบที่เหยื่อถูกรังแกบนโลกโซเชียลซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดผลกระทบทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย และด้านสัมพันธภาพทางสังคม จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในประเด็นวิธีการจัดการเมื่อนักศึกษาหรือเหยื่อที่ถูกรังแกบนโลกโซเชียลในงานวิจัยครั้งนี้ได้เลือกจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น พบว่า นักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อของพฤติกรรมมารังแกบนโลกโซเชียลต่างมีวิธีที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถสรุปวิธีการจัดการออกเป็น 7 วิธีการ อันประกอบไปด้วย 1) การเจรจาต่อรอง รวมถึงการพูดคุยตกลง เพื่อให้บุคคลที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นบนโลกโซเชียลหยุดพฤติกรรมนั้นๆ ซึ่งจะมีเหยื่อที่ถูกรังแกส่วนหนึ่งเลือกวิธีการต่อมาคือ 2) การโต้ตอบกลับทันที โดยการแสดงพฤติกรรมมารังแกบนโลกโซเชียลกลับทันทีเพื่อคิดว่าจะสามารถหยุดพฤติกรรมที่ถูกรังแกกับตนเองได้ และมีบางส่วนคิดว่าเป็นการแก้แค้นด้วยซ้ำไป และสุดท้ายหากได้ผลจนเคยชินจากบุคคลที่เป็นเหยื่อได้แปรเปลี่ยนไปเป็นผู้กระทำหรือผู้ที่มีพฤติกรรมมารังแกไปด้วย 3) การหยุดการโต้ตอบ โดยวิธีดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่เหยื่อเลือกวิธีการโต้ตอบกลับแต่กลายเป็นเรื่องใหญ่กว่าเดิมหรือกลายเป็นฝ่ายที่อับอายมากขึ้นกว่าเดิมซึ่งหมายถึงการไม่สามารถหยุดพฤติกรรมมารังแกของบุคคลที่กระทำนั้นได้ จึงได้เลือกวิธีการหยุดการโต้ตอบทุกทาง ไม่รับรู้ ไม่ไปสนใจบุคคลคนนั้นในทันที 4) การอดทน ไม่โต้ตอบ และทำตัวเฉยๆ ซึ่งมีเหยื่อส่วนน้อยที่เลือกวิธีดังกล่าวเพราะส่วนใหญ่มีทัศนคติว่าหากมีใครทำให้ตัวเองเดือดร้อนจะต้องแก้แค้น ไม่ยอมอยู่เฉยๆ แต่มีเหยื่อส่วนหนึ่งเลือกที่จะอดทนกับสิ่งที่เกิดขึ้นบนโลกโซเชียลไม่ได้ตอบกลับ และทำตัวเฉยๆ ราวกับไม่มีอะไรเกิดขึ้นซึ่ง ผลที่ตามมาคือ ผู้ที่มีพฤติกรรมมารังแกผู้อื่นจะหยุดพฤติกรรมนั้นไปเอง 5) การลบ หรือบล็อก บุคคลที่มีพฤติกรรมมารังแกออกจากความเป็นเพื่อนบนโลกโซเชียล ซึ่งวิธีดังกล่าวจะเป็นวิธีการขั้นสุดท้ายในการจะตัดปัญหานั้นออกไปจากชีวิต แต่นักศึกษาให้ทัศนะว่าแม้ว่าจะลบ

หรือบล็อกผู้กระทำนั้นไปแล้วแต่ก็ไม่ได้ยืนยันว่าบุคคลนั้นจะหยุดหรือลดพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ไปได้ ดังนั้นกรณีนี้อาจใช้ได้ผลกับบุคคลที่เหยื่อไม่รู้จักไม่ได้อยู่ในแวดวงกลุ่มเพื่อนก็จะได้ผลดี แต่หากเป็นบุคคลที่เหยื่อรู้จักไม่แนะนำให้ใช้วิธีการลบหรือบล็อกเพราะเหยื่อไม่สามารถรับรู้ข้อมูลที่ผู้กระทำได้มีการรังแกในรูปแบบใดบ้าง เพราะอย่างน้อยหากเหยื่อรับรู้วาโดนรังแกอะไรบางอย่างจะสามารถรับมือกับเรื่องที่เกิดขึ้นต่อไปได้ 6) การกลั่นกรองเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์ กลายเป็นวิธีการที่ดีที่สุดสำหรับการป้องกันการถูกการรังแกบนโลกไซเบอร์จากบุคคลที่ไม่รู้จัก ทั้งนี้จะเกิดความขัดแย้งกับพฤติกรรมที่นักศึกษาส่วนใหญ่ต่างก็อยากได้ยอดไลค์ (Like) มากๆ จากการลงรูปภาพ รวมถึงความเคลื่อนไหวต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นเรื่องที่คนในสังคมปัจจุบันให้ความสนใจและให้ความสำคัญ กลุ่มนักศึกษาก็เช่นกัน และ 7) การปรึกษาเพื่อนสนิท ซึ่งเป็นทางออกที่ดีที่สุดของเหยื่อ เพราะนักศึกษาเชื่อว่าเพื่อสามารถเข้าใจสถานการณ์และเชื่อว่าเพื่อนจะให้คำปรึกษาที่ดีและเป็นประโยชน์มากกว่ากลุ่มคนอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อนบางคนอาจแนะนำให้หยุดการโต้ตอบ บางคนแนะนำให้โต้ตอบกลับ ซึ่งเวียนวนอยู่ในวิธีการจัดการ 7 วิธีการดังกล่าว

ทั้งนี้ ในเหยื่อหนึ่งคนอาจเลือกใช้วิธีการจัดการได้หลากหลายวิธี เพราะเมื่อจัดการวิธีหนึ่งไม่สำเร็จ จำเป็นต้องหาทางในการที่จะหยุดหรือจัดการกับพฤติกรรมการรังแกของบุคคลที่กระทำให้สำเร็จ แต่วิธีการที่เหยื่อที่เป็นนักศึกษาในบริบทที่ผู้วิจัยศึกษาในครั้งนี้ไม่เลือกใช้สองวิธีการ อันประกอบไปด้วย 1) การปรึกษาพ่อแม่ ผู้ปกครอง เนื่องจากผู้ปกครองมีทัศนคติทางด้านลบอยู่แล้วจนบางครั้งโดนดุต่อกลับมา ไม่ได้ช่วยหาทางออกให้กับเหยื่อแต่อย่างใด และ 2) การดำเนินคดีตามกฎหมายถึงแม้จะมีพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์อยู่ก็ตาม แต่จากทัศนคติของนักศึกษามองว่ากฎหมายไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และอาจยังเป็นการสร้างความอับอายแก่ตนเองในทางกายภาพมากขึ้นอีกด้วย เมื่อนอกจากบุคคลในโลกไซเบอร์รับทราบ กลายเป็นบุคคลที่อยู่รอบข้าง ทั้งเพื่อนบ้าน บุคคลในโรงเรียนรับทราบข้อมูลซึ่งนักศึกษามีทัศนคติว่าเป็นการสร้างผลกระทบทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย และสัมพันธภาพทางสังคมเพิ่มมากขึ้นก็เป็นได้

“...เคยมีคนข่มขู่หนู โดยเอาข้อมูลที่หนูเคยคุยกับคนอื่นในลักษณะของการถ่ายภาพหน้าจอบันทึกไว้ โดยที่เข้าเข้า Facebook หนูยังงี้ก็ไม่รู้ ก็มาขู่ว่าจำนำความคับอันนี้ไปเปิดเผยหรือเผยแพร่ให้คนอื่น คนที่เกี่ยวข้องรู้ให้หมด แต่ตอนนั้นหนูเลือกที่ไปตกลงกับเค้า ว่าถ้ายังไม่หยุดผลเสียที่เกิดขึ้น หากทำได้ก็ทำไป แต่ถ้าคิดดูว่าผลที่ตามมารับไม่ไหวก็หยุดซะ เพราะมันหลายครั้งแล้วที่คนๆนั้นทำกับหนู...” ดาวเรือง นามสมมติ สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2560

“...บางทีหนูก็โดนกับตัวเองเหมือนกันคะ ถึงขั้นเราบล็อกคนๆนั้นไปเลย เลิกเป็นเพื่อนกันเลย บางคนชอบส่งรูปลามกอนาจารมาให้...” อินทนิล นามสมมติ สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2560

“...หนูก็หาทางออกโดยการลบแต่ก็มันๆ ออกไปแต่ก็ยังส่งมาเรื่อยๆเหมือนเดิม สุดท้ายหนูทนไม่ไหวบล็อกไปเลยคะ แต่ไม่กี่วันก็มาใหม่อีก เหนื่อยคะ เครียด ยังสงสัยว่าเล่น Facebook แทนที่จะสนุกสนาน เป็นการผ่อนคลาย กลับต้องมาระแวงอยู่แบบนี้ เช็งคะ...” บัวแดง นามสมมติ สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2560

“...แล้วต่อไปจะดูก่อนที่จะรับ และเพิ่มใครเป็นเพื่อนก็จะตรวจสอบให้ดีกว่าก่อน ต้องดูให้ดีคะ เบื่อพวกชอบโพสค์แปลกๆ บางคนโพสค์น่ารังเกียจหนูไม่อยากเห็น ไม่อยากรู้จัก เพื่อนหนูที่รู้จักก็มี นะคะแบบนี้ แต่ตอนนี้หนูบล็อกหมดเลยคะ กับเพื่อนบางคนก็ไม่ได้เป็นเพื่อนกัน หากมีอะไรก็ส่ง ข้อมูลทางไลน์ ส่วนทางไลน์ก็ไม่ค่อยมีปัญหาอะไรคะ...” พิกุล นามสมมติ สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2560

“...หยุดอยู่เฉยๆ ปล่อยให้เค้าบ้าไปคนเดียว ลักวันเค้าก็ต้องหยุด เพราะตอนแรกโพสค์มาก็ ีตอบไปๆ คือเล่นแง่กัน เรายังลองหยุดไม่ต้องไปสนใจ ไม่ต้องไปเล่นต่อก็ได้ผล แต่เราต้องใช้ความ อดทนสูงมาก ดีที่มีเพื่อนคอยปรึกษาข้างๆตลอด...” ราตรี นามสมมติ สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2560

“...เดี๋ยวนี้หนูทราบว่เค้ามีกฎหมายหรือกำลังร่างอยู่คะเพื่อเข้ามาจัดการกับพวกนี้ แต่หนูว่ามันจะได้ผลหรือคะ คนที่ทำมันคงจะกลัวนะคะ นั่งทำนั่งเล่นอยู่หน้าจอ จะจับยังไง ยาก ตามยากนะคะความคิดหนู หนูว่ามันอยู่ที่สันดานคนมากกว่า เพราะบางคนมีนิสัยอย่างนั้น กฎหมายก็ช่วยไม่ได้หรอกคะ...” ผกากรอง นามสมมติ สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2560

“...หลังจากที่หนูโดนแอบอ้างชื่อหนูใน Face book หนูก็เปลี่ยนรหัสบ่อยขึ้น และ พยายามไม่ใช้งานกับเครื่องอื่น กลัวมากคะ เคยโดนกับตัวเองเกือบจะเป็นบ้าคะ แย่มาก...” รำเพย นามสมมติ สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2560

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการถูกรังแกบนโลกโซเชียลของนักศึกษา จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า รูปแบบการ ถูกรังแกบนโลกโซเชียลของนักศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบสำคัญ อันประกอบไปด้วย 1) การตกเป็น เหยื่อของการถูกนินทา ด่าทอ รวมถึงการพุดคุยโต้ตอบด้วยถ้อยคำที่หยาบคายบนโลกโซเชียล 2) การตกเป็นเหยื่อ ของการถูกหมิ่นประมาทบนโลกโซเชียล 3) การตกเป็นเหยื่อของการถูกข่มขู่บนโลกโซเชียล และ 4) การตกเป็น เหยื่อของการถูกคุกคามทางเพศบนโลกโซเชียล ซึ่งทุกรูปแบบเกิดขึ้นภายใต้ระบบอินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่ายสังคม ออนไลน์ที่ได้รับความนิยมทั้ง Facebook Line ผ่านอุปกรณ์ที่เป็นช่องทางในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่สำคัญคือ โทรศัพท์มือถือ รองลงมาเป็นคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยอื่นๆ ทั้งนี้ ประเด็นของการตกเป็นเหยื่อของการ คุกคามทางเพศบนโลกโซเชียลถือว่าเป็นประเด็นที่เหยื่อได้รับผลกระทบที่รุนแรงและเป็นประเด็นที่กำลังทวีความ รุนแรงมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Conway (2009: 109-112) ที่พบว่าการข่มขู่บนโลกโซเชียลผ่านระบบ อินเทอร์เน็ตในยุคดิจิทัล ผู้ที่ถูกรังแกมักเกิดความกังวล และรู้สึกว่ตนเองไม่ปลอดภัย ทั้งนี้เป็นเรื่องที่ความ ละเอียดก่อนในขณะที่การรังแกมีเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้มีสาเหตุจากความล้มเหลวของระบบการศึกษาลักษณะการจูงใจ จากพฤติกรรมของบุคคลรอบข้าง ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะบุคลิกภาพของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู รวมไปถึง ึงกฎระเบียบต่างๆ ในโรงเรียน ซึ่งได้สรุปถึงลักษณะของการข่มขู่ผ่านทางอินเทอร์เน็ตรวมหมายถึงลักษณะการ

คุกคามทั้งในรูปแบบของการหมิ่นประมาท การปลอมตัว การส่งอีเมล การส่งข้อความที่เป็นลักษณะของการก่อกวน ซึ่งจะทำให้เหยื่อหรือผู้ที่โดนรังแกต้องทนทุกข์ทรมานมากขึ้นและเหยื่อผู้ที่เคราะห์ร้ายจะไม่สามารถหลบจากการข่มขู่นี้ได้เนื่องจากข้อมูลทุกอย่างอยู่ในระบบออนไลน์ ทั้งนี้ ญัฐรัชต์ สาเมาะ และคณะ (2556: 351) ยังพบอีกว่าการให้ความหมายของเยาวชนเกี่ยวกับการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์อันหมายถึงการใช้โทรศัพท์มือถือภายใต้ระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อมุ่งที่จะทำร้ายกัน สร้างความเสียหาย รวมไปถึงการสร้างควมรำคาญต่อผู้ที่ถูกกระทำ ทั้งนี้ การจะเป็นพฤติกรรมกรรังแกบนโลกไซเบอร์นั้นจะต้องดูเจตนาของผู้กระทำและความรู้สึกของผู้ที่ถูกกระทำเป็นสิ่งสำคัญ (เกษตรชัย และทีม, 2556: 4) ซึ่งรูปแบบการรังแกประกอบไปด้วยการโจมตีหรือการใส่ร้ายจาหายาบคาย การคุกคามทางเพศ การแอบอ้างชื่อหรือตัวตนของผู้อื่นเพื่อให้ร้าย รวมไปถึงการสร้างกลุ่มขึ้นมาเพื่อโจมตีบุคคลอื่น (Tudkuea & Laeheim, 2014: 74; ฤทัยชนนี สิทธิชัย และฉันทยากร ตุดเกื้อ, 2558: 46-47) ทั้งนี้สอดคล้องกับ Safaria et al., (2016: 40) ที่พบว่ากรรังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชนส่วนใหญ่จะเลือกใช้สื่อที่ได้รับความนิยมจาก 495 คน พบว่าเคยมีประสบการณ์การถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ผ่าน Facebook (ร้อยละ 51.5) Twitter (ร้อยละ 65.13) E-mail (ร้อยละ 10.2) การการส่งข้อความสั้นๆ (ร้อยละ 65) และผ่านทาง YouTube (ร้อยละ 10) ทั้งนี้รูปแบบของการถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ประกอบไปด้วย การข่มขู่ (ร้อยละ 45.5) การสร้างข่าวลือด้านลบรวมถึงการนินทา (ร้อยละ 25) และเป็นการคุกคามทางเพศ (ร้อยละ 77) ทั้งนี้ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ามีผู้รังแกเป็นใคร ซึ่งเยาวชนกลุ่มตัวอย่างสันนิษฐานว่าเป็นเพื่อนของพวกเขาในชั้นเรียน (ร้อยละ 33.3) คู่รักในอดีต (ร้อยละ 8.1) เพื่อนจากโรงเรียนอื่น (ร้อยละ 24.2)

2. ผลกระทบจากการถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ของนักศึกษา จากผลการศึกษา พบว่า ผลกระทบจากการถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ของนักศึกษาซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมในด้านจิตใจ ร่างกาย และสัมพันธภาพทางสังคมของเหยื่อ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน อันประกอบไปด้วย 1) การเกิดความรู้สึกไม่พอใจ 2) การเกิดความรู้สึกคับข้องใจ 3) การเกิดความรู้สึกเครียด วิตกกังวล และ 4) การเกิดความรู้สึกอับอาย ทั้งนี้สืบเนื่องจากสังคมออนไลน์เป็นสังคมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว การแพร่กระจายในวงกว้างใช้เวลา รวดเร็วจึงส่งผลกระทบมากกว่ารูปแบบการรังแกแบบดั้งเดิม ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเหยื่อส่งผลให้ภายในจิตใจ เสื่อมเสีย สุขภาพจิตแย่ลง จนนำไปสู่การเป็นโรคซึมเศร้า ไม่อยากเข้าสังคม และนำไปสู่การฆ่าตัวตายในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐรัชต์ สาเมาะ และคณะ (2556: 355-356) ที่พบว่าผลกระทบจากการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์อันจะส่งผลทั้งในระดับบุคคล และเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สอดคล้องกับ Caravita et al. (2016: 49-59) ที่พบว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากที่ถูกกลั่นแกล้งบนอินเทอร์เน็ตส่งผลให้วัยรุ่นเกิดความเครียดและเกิดอารมณ์ในเชิงลบซึ่งสูงกว่าความสัมพันธ์ทางสังคม ทั้งนี้การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่เป็นกลางยังก่อให้เกิดความเครียดในระดับที่สูงขึ้นได้ด้วย ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาสอดคล้องกับทฤษฎีการรู้คิดที่พยายามอธิบายถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับอารมณ์ก็ต่อเมื่อระบบในร่างกายประเมินว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญจึงสรุปได้ว่าอารมณ์ด้านลบของนักศึกษาที่เกิดขึ้นหลังจากที่ถูกรังแกบนโลกไซเบอร์กระบวนการภายในตอบสนองต่อสิ่งเร้าซึ่งเป็นพฤติกรรมกรรังแกบนโลกไซเบอร์ทั้งนี้มีการประเมินจากภายในแล้วว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและส่งผลให้เกิดอารมณ์ต่างๆ ซึ่งตามทฤษฎีการรู้คิดตัวอารมณ์ต่างๆ เป็นพื้นฐานของพฤติกรรมต่างๆ

ตามมาดั่งที่เกิดผลกระทบทั้งทางด้านจิตใจที่รู้สึกแย่ โมโห รู้สึกโกรธ รู้สึกคับข้องใจ เกิดความเครียด วิตกกังวล และรู้สึกอับอายกับเรื่องที่เกิดขึ้น รวมไปถึงทางด้านร่างกายที่อาจส่งผลกระทบจากภายใน และผลกระทบเกี่ยวกับสัมพันธภาพทางสังคมที่เกิดอาการการเก็บตัว ไม่อยากพบเจอหรือพูดคุยกับใครอันเป็นที่มาของโรคซึมเศร้า และการคิดอยากฆ่าตัวตายและการฆ่าตัวตายในที่สุด ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเยาวชนให้ความสำคัญกับสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นบนโลกไซเบอร์ทั้งด้านลบและด้านบวก (จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ, 2554: 276-277)

3. วิธีการจัดการเมื่อนักศึกษาถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ จากผลการศึกษา พบว่า วิธีการจัดการหรือการแก้ปัญหาของนักศึกษาเมื่อถูกรังแกหรือตกเป็นเหยื่อบนโลกไซเบอร์โดยแต่ละคนก็จะมีวิธีการที่หลากหลายไม่มีรูปแบบวิธีการที่จะบอกได้ว่าจะสามารถแก้ไขหรือจัดการกับปัญหาการถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ได้ผลชัดเจน แต่สามารถสรุปได้ว่ามีทั้งหมด 7 วิธีการที่นักศึกษาเลือกใช้ อันประกอบไปด้วย 1) การเจรจาต่อรอง รวมถึงการพูดคุยตกลง 2) การโต้ตอบกลับทันที 3) การหยุดการโต้ตอบ 4) การอดทน ไม่โต้ตอบ และทำตัวเฉยๆ 5) การลบ หรือบล็อก บุคคลที่มีพฤติกรรมรังแกออกจากความเป็นเพื่อนบนโลกไซเบอร์ 6) การกลั่นกรองเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์ และ 7) การปรึกษาเพื่อนสนิท ทั้งนี้มีสองวิธีการที่นักศึกษาไม่เลือกใช้ อันประกอบไปด้วย 1) การไม่ปรึกษาพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพราะเชื่อว่าผู้ปกครองไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้และเคยลองปรึกษาแต่กลับโดนดุตำราว่ากล่าว กลายเป็นการซ้ำเติม และ 2) การไม่เลือกการดำเนินคดีตามกฎหมาย ทั้งนี้ นักศึกษามองว่ากฎหมายไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และอาจยังเป็นการสร้างความอับอายแก่ตนเองมากขึ้นหากบุคคลเกิดการรับรู้มากขึ้นซึ่งส่งผลเสียและเกิดผลกระทบตามมามากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับ ปัญญาสมาพันธ์เพื่อการวิจัยความเห็นสาธารณะแห่งประเทศไทย (2552: 9) ที่พบว่าเมื่อกลุ่มเยาวชนโดนรังแกจะมีวิธีการแก้ปัญหาซึ่งประกอบไปด้วย การตอบโต้หรือรังแกกลับทันที ต่อมาก็จะเป็นการบอกให้ผู้อื่นทราบ และจะมีเยาวชนชนอีกกลุ่มที่เลือกใช้วิธีการเงียบและเก็บเรื่องดังกล่าวไว้กับตนเองผู้เดียว สอดคล้องกับ ญัฐริชต์ สาเมาะ และคณะ (2556: 358-359) ที่พบว่าเยาวชนมีวิธีการจัดการปัญหาการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์อันประกอบไปด้วยการจัดการปัญหาด้วยตนเอง รวมไปถึงการปรึกษาเพื่อนๆ แต่ที่ชี้ชัดคือการที่เหยื่อไม่เลือกที่จะปรึกษาผู้ปกครอง และในมุมมองของเยาวชนยังมองว่าการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์ที่เกิดขึ้นในสังคมทุกวันนี้เป็นเรื่องปกติธรรมดา ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ ฤทัยชนนิ สิทธิชัย และธัญกร ตุดเกื้อ (2558: 44-45) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมกรังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งพบว่าเยาวชนมีแนวทางและวิธีการจัดการกับปัญหาอันประกอบไปด้วย การเงียบเก็บไว้คนเดียว การปรึกษาเพื่อนสนิท การอดทนกับสิ่งที่เกิดขึ้น วิธีการลบหรือบล็อกบุคคลที่มีพฤติกรรมรังแกนั้นๆ รวมไปถึงวิธีการโต้ตอบกลับหรือการรังแกกลับทันที ทั้งนี้ในบางกลุ่มตัวอย่างพบว่าเลือกใช้วิธีการพูดคุยดีๆ แต่หากไม่ได้ผลก็จะเลือกใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา กรณีทราบว่าตัวการนั้นเป็นใคร และหยุดเล่นสังคมออนไลน์ต่างๆ ไปเลยเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่ส่งผลกระทบทางด้านจิตใจ ร่างกาย และความสัมพันธ์ทางสังคมของเยาวชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยได้บ่งชี้ถึงรูปแบบของการรังแกบนโลกไซเบอร์ ผลกระทบ และวิธีการจัดการเมื่อนักศึกษาถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ที่ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่และยังเป็นปรากฏการณ์ที่ต้องการการยืนยันและรายละเอียดเพื่อใช้ประกอบในการดำเนินการรับมือและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนไทยในปัจจุบันในทุกมิติ ดังนั้นจากผลการวิจัย

องค์กร หน่วยงาน ชุมชน ครอบครัว ครู อาจารย์ และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการเฝ้าระวังพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชน นักเรียน นักศึกษา เพื่อเป็นการป้องกันความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นในเบื้องต้น อีกทั้งสามารถเตือนและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์กับบุคคลใกล้ชิดได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างทันทั่วถึง

2. องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในระบับนโยบายทั้งนี้เพื่อเป็นต้นแบบในการสร้างความเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นบนโลกไซเบอร์ในยุคปัจจุบัน และผลกระทบที่ส่งผลต่อเยาวชน นักเรียน นักศึกษาที่ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ ตามกรอบบริบทของพื้นที่ศึกษา อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหาต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษากับผู้ที่ถูกรังแกบนโลกไซเบอร์ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์โดยเป็นการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและนำไปแก้ปัญหาต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีศึกษาพัฒนาโปรแกรมเพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์เพื่อลดพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชนต่อไป อีกทั้งโปรแกรมเพื่อรับมือกับการตกเป็นเหยื่อพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ควบคู่ไปด้วยเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนเป็นการต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาจาก สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โครงการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในเขตพัฒนาเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปี 2559 และทุนอุดหนุนการวิจัยบางส่วนจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เอกสารอ้างอิง

- เกษตรชัย และหิมา. (2556). *พฤติกรรมกรรังแกของนักเรียน*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะวิทยาศาสตร์ หน่วยโสตทัศนศึกษา.
- จิราพร เพชรดำ และไพบุลย์ กลีกร. (2554). *ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา จังหวัดนครนายก*. นครนายก: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์, นพมาศ อึ้งพระ (ธีรเวคิน), รัชนี นพเกต, รัตนา ศิริพานิช, วารุณี ภูวสุรกุล, ศรีเรื่อน แก้วกั้วาน, ศันสนีย์ ตันตวิวิท, สิริอร วิชชาวุธ และอุบลวรรณ ภาวานันท์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐรัชต์ สาเมาะ, พิมพ์วัลย์ บุญมงคล, Timo, T. O., รณภูมิ สามัคคีคารมย์ และ Thomas, E. G. (2556). การรับรู้ของเยาวชนต่อการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 6(1), 351-346.

- ฉันทยากร ตุดเกื้อ. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมมารังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชนในจังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม.
- ปัญญาสมาพันธ์เพื่อการวิจัยความเห็นสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2552). *พฤติกรรมมารังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชนไทยเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว.
- ปัญญาสมาพันธ์เพื่อการวิจัยความเห็นสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2554). *โครงการศึกษาการจัดการพฤติกรรมมารังแกบนโลกไซเบอร์ด้วยการมีส่วนร่วมของครอบครัว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว.
- พรรณพิมล วิปุลากร. (2556). กรมสุขภาพจิต แนะนำ สื่อสารผ่านออนไลน์สัญญาณฆ่าตัวตายวัยรุ่นไทยที่ทุกคนช่วยได้. สืบค้นจาก http://www.moph.go.th/ops/iprg/include/admin_hotnew/show_hotnew.php?idHot_new=54656
- ฤทัยชนนี สิทธิชัย และฉันทยากร ตุดเกื้อ. (2558). *พฤติกรรมมารังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้* (รายงานผลการวิจัย). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- วัชรินทร์ จามจุรี. (2550). *ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, สาขาวิชาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์.
- วิมลทิพย์ มุกสิกพันธ์, สุจินดา ย่องจีน และสาลินี จันทร์เจริญ. (2554). *โครงการศึกษาการจัดการพฤติกรรมมารังแกบนโลกไซเบอร์ด้วยการมีส่วนร่วมของครอบครัว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2558). ผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในไทย ปี 2558. สืบค้นจาก: <https://www.it24hrs.com/2015/thailand-internet-user-profile-20152558/>
- Caravita, S. C. S., Colombo, B., Stefanelli, S., & Zigliani, R. (2016). *Emotional, psychophysiological and behavioral responses elicited by the exposition to cyberbullying situations: Two experimental studies*. *Psicologia Educativa*, 22(2016), 49-59.
- Conway, A. (2009). *The internet generation: Bullying has gone digital the impact of cyber bullying on adolescent identity*. (Master's thesis). University of Dublin, Faculty of the Graduate School of Education.
- Hines, H. N. (2011). *Traditional bullying and cyber-bullying: Are the impacts on self-concept the same*. (Master's thesis). Western Carolina University, Faculty of the Graduate School of Specialist in School Psychology.

- Safaria, T., Tentama., F., & Suyono, H. (2016). Cyberbully, cybervictim, and forgiveness among indonesian high school students. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 15(3), 40-48.
- Scott, D. W., Obert, M. T., & Dropkin, M. J., (1982). "A Stress Coping Model." In *Coping with Stress: A Nursing Perspective*. Maryland: Aspen System Cooperation.
- Tudkuea, T., & Laeheem, K. (2014). Development of indicators of cyberbullying among youths in songkhla province. *Asian Social Science*, 10(14), 74-79.
- Tudkuea, T., & Laeheem, K. (2014). Youths' Cyber-bullying: A review. In Norhasniah, W., & Husin, W. (Ed). *Proceedings of the 6th International Conference on Humanities and Social Sciences (ICHISS) 2014 "Unity in Diversity: Challenges in the New Millennium"*, 6-7 June 2014 (P. L18). The Royale Chulan Hotel: Kuala Lumpur, Malaysia.
- Willard, N. (2006). Flame retardant: cyberbullies torment their victims 24/7: here's how to stop the abuse. *School Library Journal*, 52(4), 54-56.

Translated Thai References (ส่วนที่แปลรายการอ้างอิงภาษาไทย)

- Chamchuri, W. (2007). *The Effect Of Relationship Between Internal And External Factors Due To Aggressive Behavior In Student Grade 6 Of Srinakarinwirot UniverSity: Prasarnmit Demonstration School (Elementary)*. (Master's thesis). Srinakharinwirot University, Applied Behavioral Science Research.
- Intelligence Alliance for Public Opinion Research of Thailand. (2009). *Cyber bullying behavior of Thai youth in Bangkok*. Bangkok: Mahidol University, National Institute for Child and Family Development.
- Intelligence Alliance for Public Opinion Research of Thailand. (2011). *A cyber-bullying behavior management project with family involvement*. Bangkok: Mahidol University, National Institute for Child and Family Development.
- Laeheem, K. (2013). *Students of bullying behavior*. Songkhla: Audio Visual Division Faculty of Science Prince of Songkla University.
- Mooksikapan, V., Chongyan, S., & Chanchancharoen, S. (2011). *A cyber bullying behavior management program with family involvement*. Bangkok: Mahidol University.
- Office of Electronic Transaction Development. (2015). Survey of internet users behavior in Thailand, 2015. Retrieved from <https://www.it24hrs.com/2015/thailand-internet-user-profile-2015-2558/>

- Petchabang, J., & Kasikon, P. (2011). *Risk factors affecting deviation behaviors of lower secondary school students in Nakhon Nayok province*. Nakhon Nayok: Nakhon Nayok Cultural Office.
- Samoh, N., Boonmongkon, P., Ojanen, Timo. T., Samakkeekarom, R., Guadamuz, T. E. (2014). Youth perceptions on cyberbullying. *Journal of Behavioral Science for Development*, 6(1), 351-346.
- Sittichai, R., & Yudkuea, T. (2015). *Behavioral cyberbullying of youth in the three southern provinces* (Research Report). Pattani: Prince of Songkla University Pattani Campus.
- Tengtrirat, J., Theeravin., N. O., NopKep, R., Siripanich, R., Phuaworakul, W., Kaewangwan, S., Tantivit, S., Vijayawut, S., & Bhawakanan, U. (2011). *General psychology*. (2nd ed.). Bangkok: Thammasat University.
- Tudkuea, T., & Laeheem, K. (2014). *Development of indicators of cyberbullying among youths in songkhla province*. (Master's Thesis). Prince of Songkla University, Human and Social Development.
- Vipulakorn, P. (2556). The Department of Mental Health recommends online Thai Suicide Signs that everyone can help. Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health Retrieved from: http://www.moph.go.th/ops/iprg/include/admin_hotnew/show_hotnew.php?idHot_new=54656